

(Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning VI i Fördraget om Europeiska unionen)

**RÅDETS RAMBESLUT
av den 15 mars 2001
om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden**

(2001/220/RIF)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR FATTAT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 31 och artikel 34.2 b i detta,

med beaktande av Republiken Portugals initiativ ⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) I enlighet med rådets och kommissionens handlingsplan för att på bästa sätt tillämpa bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, särskilt punkt 19 och punkt 51 c i handlingsplanen, bör frågan om stöd till brottsoffer utredas inom fem år efter det att fördraget trätt i kraft genom en jämförande studie av systemen för ersättning till brottsoffer och en bedömning av om det är möjligt att anta åtgärder inom Europeiska unionen.
- (2) Kommissionen överlämnade den 14 juli 1999 till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén ett meddelande med titeln "Brottsoffer i Europeiska unionen – reflexioner över normer och åtgärder". Europaparlamentet godkände den 15 juni 2000 en resolution om kommissionens meddelande.
- (3) I slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors den 15–16 oktober 1999, särskilt i punkt 32 i dessa, föreskrivs att miniminormer för skydd av brottsoffer, särskilt för offrens tillgång till rättvisa och rätt till skadestånd, inbegripet juridiska kostnader, bör utarbetas. Dessutom bör nationella program för att finansiera såväl statliga som icke-statliga åtgärder för stöd till och skydd av offren inrättas.
- (4) Medlemsstaterna bör göra en tillnärmning av sina lagar och andra författningar i den mån det behövs för att genomföra målet att ge brottsoffer en hög skyddsnivå, oberoende av i vilken medlemsstat de befinner sig.

(5) Det är viktigt att brottsoffrens behov betraktas och hanteras med en helhetssyn och samordnat så att man undviker partiella eller inkonsekventa lösningar som kan leda till sekundär traumatisering.

(6) Bestämmelserna i detta rambeslut begränsas därför inte till att tillgodose brottsoffrens intressen inom ramen för straffrättsliga förfaranden i strikt mening. De omfattar även vissa åtgärder för stöd till brottsoffer före eller efter det straffrättsliga förfarandet som kan mildra brottets verkningar.

(7) Åtgärderna för stöd till brottsoffer, i synnerhet bestämmelserna om ersättning och medling, berör inte de särskilda lösningar som tillämpas i civilprocessrätten.

(8) Det är nödvändigt att tillnärma de regler och den praxis som gäller för brottsoffrets ställning och grundläggande rättigheter, särskilt när det gäller rätten till en värdig behandling, rätten att informera och få information, rätten att förstå och bli förstådd, rätten till skydd på olika stadier av förfarandet och rätten till beaktande av att det är en nackdel att befinna sig i en annan medlemsstat än den där brottet begicks.

(9) Bestämmelserna i detta rambeslut medför emellertid inte någon skyldighet för medlemsstaterna att se till att brottsoffer ges en behandling motsvarande den som ges parter i det rättsliga förfarandet.

(10) Det är viktigt med insatser från specialiserade enheter och organisationer för stöd till brottsoffer såväl före som under och efter det straffrättsliga förfarandet.

(11) De personer som kommer i kontakt med brottsoffer bör få lämplig och tillräcklig utbildning eftersom det är av avgörande betydelse både för brottsoffren och för att uppnå målen med det rättsliga förfarandet.

(12) Det är lämpligt att utnyttja befintliga mekanismer för samordning av kontaktpunkter som bildar nätverk i medlemsstaterna, såväl inom rättsväsendet som mellan organisationer för stöd till brottsoffer.

⁽¹⁾ EGT C 243, 24.8.2000, s. 4.

⁽²⁾ Yttrandet avgett den 12 december 2000 (ännu ej offentliggjort i EGT).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Definitioner

I detta rambeslut används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) *brottsoffer*: varje fysisk person som har lidit skada, inklusive fysisk och mental skada, känslomässigt lidande, materiell förlust, som direkt förorsakats av handlingar eller underlåtelser som strider mot den straffrättsliga lagstiftningen i en medlemsstat.
- b) *organisation för stöd till brottsoffer*: en icke-statlig, i en medlemsstat lagligen etablerad organisation som under lämpliga förhållanden bedriver kostnadsfri stödverksamhet till brottsoffer som ett komplement till statens verksamhet på området.
- c) *straffrättsligt förfarande*: straffrättsligt förfarande i överensstämmelse med tillämplig nationell rätt.
- d) *rättsligt förfarande*: inte bara det straffrättsliga förfarandet utan även alla de kontakter som brottsoffret, i sin egenskap av brottsoffer, har med myndigheter, offentliga organ eller organisationer för stöd till brottsoffer, före, under eller efter det straffrättsliga förfarandet.
- e) *medling i straffrättsliga frågor*: strävan att före eller under det straffrättsliga förfarandet finna en förhandlingslösning mellan brottsoffret och förövaren av brottet, genom medling av en behörig person.

Artikel 2

Respekt och erkännande

1. Varje medlemsstat skall se till att brottsoffret får en verklig och lämplig roll i det straffrättsliga systemet. Den skall fortsätta att arbeta för att garantera att brottsoffren får en behandling som respekterar deras mänskliga värdighet under förfarandet och erkänna brottsoffrens rättigheter och legitima intressen inom ramen för straffrättsliga förfaranden.

2. Varje medlemsstat skall se till att särskilt utsatta brottsoffer får den särskilda behandling som på bästa sätt motsvarar deras situation.

Artikel 3

Förhör och framläggande av bevis

Varje medlemsstat skall säkerställa brottsoffrens möjlighet att höras under det rättsliga förfarandet och att lägga fram bevis.

Varje medlemsstat skall vidta lämpliga åtgärder för att se till att myndigheterna inte utsätter brottsoffer för fler förhör än vad som är nödvändigt för det straffrättsliga förfarandet.

Artikel 4

Rätten att få information

1. Varje medlemsstat skall se till att särskilt brottsoffer redan vid den första kontakten med brottsbekämpande organ, på ett sätt som bedöms som lämpligt och i möjligaste mån på allmänt

kända språk, får tillgång till relevant information för att kunna bevaka sina intressen. Denna information skall minst innehålla uppgifter om följande:

- a) Vilka myndigheter eller organisationer brottsoffren kan vända sig till för att få stöd.
- b) Vilken typ av stöd brottsoffren kan få.
- c) Var och hur brottsoffren kan anmäla ett brott.
- d) De olika delarna i det förfarande som följer på en anmälan och brottsoffrens roll i samband därmed.
- e) Hur och på vilka villkor brottsoffren kan få skydd.
- f) I vilken utsträckning och på vilka villkor ett brottsoffer kan få tillgång till
 - i) juridisk rådgivning, eller
 - ii) rättshjälp, eller
 - iii) varje annan form av rådgivning,om brottsoffren har rätt till det, när det gäller punkterna i och ii.
- g) Förutsättningar för ett brottsoffers rätt till ersättning.
- h) Om ett brottsoffer är bosatt i en annan stat, de särskilda mekanismer som denne kan åberopa för att skydda sina intressen.

2. Varje medlemsstat skall se till att ett brottsoffer som uttryckt önskemål därom, får information om

- a) den fortsatta handläggningen av brottsoffrets anmälan,
- b) relevanta fakta som, om åtal väcks, gör det möjligt för brottsoffret att få reda på hur det straffrättsliga förfarandet mot den åtalade personen förloper, i frågor som berör brottsoffret, utom i undantagsfall när detta kan skada den korrekta handläggningen av målet,
- c) domstolens beslut.

3. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att se till att beslut kan fattas om att vid behov informera brottsoffren vid frigivningen av den för brottet åtalade eller dömda personen, åtminstone när det föreligger fara för brottsoffren.

4. En medlemsstat som på eget initiativ lämnar sådan information som avses i punkterna 2 och 3, skall se till att brottsoffren har rätt att välja att inte ta emot den, såvida det enligt det tillämpliga straffrättsliga förfarandet inte är obligatoriskt att sådan information lämnas.

Artikel 5

Garanterad information

Varje medlemsstat skall vidta nödvändiga åtgärder för att i möjligaste mån minimera de kommunikationssvårigheter som har att göra med ett brottsoffers möjlighet att i egenskap av vittne eller part i förfarandet förstå eller delta i de relevanta skedena i det straffrättsliga förfarandet på ett sätt som är jämförbart med de åtgärder medlemsstaten vidtar när det gäller svaranden.

Artikel 6**Särskild hjälp till brottsoffret**

Varje medlemsstat skall se till att brottsoffer, kostnadsfritt när så är berättigat, får tillgång till rådgivning enligt artikel 4.1 f iii om sin roll under det rättsliga förfarandet, och i förekommande fall, till rättshjälp enligt artikel 4.1 f ii när de kan vara behöriga att uppträda som part i straffrättsliga förfaranden.

Artikel 7**Brottsoffrens kostnader vid straffrättsliga förfaranden**

Varje medlemsstat skall, i enlighet med tillämpliga nationella föreskrifter, ge brottsoffer som uppträder som part eller som vittne möjlighet att få ersättning för kostnader som härrör från deras berättigade deltagande i straffrättsliga förfaranden.

Artikel 8**Rätt till skydd**

1. Varje medlemsstat skall säkerställa adekvat skydd för brottsoffren och, vid behov, för deras familjer eller personer som är likställda med familjemedlemmar, när det gäller deras säkerhet och skyddet för privatlivet, så snart som de behöriga myndigheterna anser att det föreligger allvarlig risk för hämndaktioner eller om det finns starka indikationer på att deras privatliv kommer att utsättas för allvarliga och avsiktliga störningar.

2. I detta avseende och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4 skall varje medlemsstat säkerställa möjligheten att vidta lämpliga åtgärder, om så är nödvändigt, såsom en del av domstolsförfarandet, i syfte att skydda privatliv och identitet för brottsoffren, deras familjer eller personer som är likställda med familjemedlemmar.

3. Varje medlemsstat skall dessutom se till att brottsoffren och förövarna inte behöver komma i kontakt med varandra i domstolslokalerna, såvida inte de straffrättsliga förfarandena kräver sådan kontakt. Där så är lämpligt, och för detta ändamål, skall varje medlemsstat efterhand föreskriva att domstolslokalerna skall vara försedda med särskilda väntrum för brottsoffren.

4. Varje medlemsstat skall, när det är nödvändigt att skydda brottsoffer, särskilt de mest utsatta, mot följderna av att vittna offentligt, se till att de genom domstolsbeslut kan få vittna under sådana förhållanden som gör det möjligt att uppnå detta syfte, på varje sätt som är lämpligt och förenligt med de grundläggande principerna i lagstiftningen.

Artikel 9**Rätt till ersättning inom ramen för straffrättsliga förfaranden**

1. Varje medlemsstat skall säkerställa att offret för en straffbar gärning inom rimlig tid och inom ramen för det straffrättsliga förfarandet har rätt att få ett beslut om ersättning från förövaren av brottet, utom då det i den nationella lagstift-

ningen, för vissa fall, föreskrivs att ersättning kommer att ges i annan ordning.

2. Varje medlemsstat skall vidta lämpliga åtgärder som underlättar och stödjer utbetalningen av adekvat ersättning till brottsoffren från förövaren.

3. De brottsoffret tillhöriga ägodelar som tagits i beslag under det rättsliga förfarandet och som kan återställas till brottsoffret skall återlämnas till brottsoffret utan dröjsmål såvida detta inte är omöjligt med hänsyn till det straffrättsliga förfarandet.

Artikel 10**Medling under straffrättsliga förfaranden**

1. Varje medlemsstat skall sträva efter att främja medling under straffrättsliga förfaranden om den anser brottet lämpligt för denna form av åtgärd.

2. Varje medlemsstat skall se till att det under straffrättsliga förfaranden är möjligt att ta hänsyn till varje överenskommelse som har ingåtts mellan brottsoffret och förövaren genom medling.

Artikel 11**Brottsoffer som är bosatta i en annan medlemsstat**

1. Varje medlemsstat skall se till att dess behöriga myndigheter kan vidta lämpliga åtgärder för att minimera de svårigheter som uppstår när brottsoffret är bosatt i en annan stat än den där brottet inträffade, särskilt när det gäller rättsliga förfaranden. I detta syfte bör de behöriga myndigheterna särskilt kunna

— besluta om möjligheten för brottsoffret att lämna vittnesmål omedelbart efter det att brottet förövats,

— i största möjliga utsträckning utnyttja de bestämmelser om videokonferenser och telefonkonferenser som fastställs i artiklarna 10 och 11 i Europeiska unionens konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål av den 29 maj 2000 ⁽¹⁾ för att höra vittnen som är bosatta utomlands.

2. Varje medlemsstat skall se till att brottsoffer som har blivit utsatta för brott i en annan medlemsstat än den där de är bosatta kan göra en anmälan till de behöriga myndigheterna i den stat där de är bosatta, när de inte kunnat göra detta i den stat där brottet har begåtts eller om de, vid ett grovt brott, inte har velat göra en anmälan där.

Den behöriga myndighet dit anmälan har gjorts skall, om myndigheten inte själv kan utöva sin behörighet i detta avseende, utan dröjsmål översända anmälan till den behöriga myndigheten på det territorium där brottet begicks. Denna anmälan skall behandlas i enlighet med nationell rätt i den stat där brottet begicks.

Artikel 12**Samarbete mellan medlemsstater**

Varje medlemsstat skall stödja, utveckla och förbättra samarbetet mellan medlemsstaterna för att underlätta ett effektivare tillvaratagande av brottsoffrens intressen under straffrättsliga förfaranden, vare sig det görs i form av nätverk som är direkt knutna till rättsväsendet eller genom sådana som bygger på förbindelser mellan organisationer till stöd för brottsoffer.

⁽¹⁾ EGT C 197, 12.7.2000, s. 1.

*Artikel 13***Specialtjänster och organisationer till stöd för brottsoffer**

1. Varje medlemsstat skall, i samband med rättsliga förfaranden, främja anlitaandet av stödsystem som har ansvaret för ett första mottagande av brottsoffren och för att därefter stödja och bistå dem, antingen genom att tillhandahålla särskilt utbildade personer inom offentliga organ eller genom att erkänna och finansiera organisationer till stöd för brottsoffer.

2. Varje medlemsstat skall uppmuntra åtgärder som vid de rättsliga förfarandena vidtas av sådan personal eller av organisationer till stöd för brottsoffer, särskilt när det gäller att

- a) informera brottsoffren,
- b) se till att brottsoffren får det stöd som deras omedelbara behov kräver,
- c) medfölja brottsoffren, vid behov och när detta är möjligt, under straffrättsliga förfaranden,
- d) biträda brottsoffren, på deras begäran, efter avslutade straffrättsliga förfaranden.

*Artikel 14***Utbildning för de personer som medverkar i rättsliga förfaranden eller som på annat sätt har kontakt med brottsoffer**

1. Varje medlemsstat skall genom sina offentliga organ eller genom att finansiera organisationer till stöd för brottsoffer, uppmuntra initiativ som gör det möjligt för personer som medverkar i rättsliga förfaranden eller som på annat sätt har kontakt med brottsoffren att få en lämplig utbildning med särskild tonvikt vid de mest utsatta gruppernas behov.

2. Punkt 1 skall särskilt gälla personal inom polisen och yrkesverksamma inom rättsväsendet.

*Artikel 15***Praktiska förhållanden när det gäller brottsoffrens situation under rättsliga förfaranden**

1. Varje medlemsstat skall stödja att nödvändiga förutsättningar gradvis skapas – i fråga om rättsliga förfaranden i allmänhet och i fråga om lokaler där ett straffrättsligt förfarande kan inledas i synnerhet – för att försöka förebygga sekundär traumatisering och undvika att brottsoffren utsätts för onödiga påtryckningar. Det gäller i synnerhet att garantera ett lämpligt första mottagande av brottsoffren, och att skapa

sådana förhållanden som är anpassade till deras situation i lokalerna.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 skall varje medlemsstat särskilt beakta lokaler vid domstolar, polismyndigheter, offentliga organ och organisationer till stöd för brottsoffer.

*Artikel 16***Territoriellt tillämpningsområde**

Detta rambeslut skall tillämpas på Gibraltar.

*Artikel 17***Genomförande**

Varje medlemsstat skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta rambeslut

— när det gäller artikel 10, senast den 22 mars 2006,

— när det gäller artiklarna 5 och 6, senast den 22 mars 2004,

— när det gäller övriga artiklar, senast den 22 mars 2002.

*Artikel 18***Utvärdering**

Varje medlemsstat skall vid de tidpunkter som avses i artikel 16 till rådets generalsekretariat och till kommissionen överlämna texterna till de bestämmelser varigenom kraven enligt detta rambeslut har omsatts i nationell lagstiftning. Rådet skall senast ett år efter dessa tidpunkter utvärdera de åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit för att följa detta rambeslut genom en rapport från generalsekretariatet på grundval av uppgifter från medlemsstaterna och en skriftlig rapport från kommissionen.

*Artikel 19***Ikraftträdande**

Detta rambeslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 15 mars 2001.

På rådets vägnar

M-I. KLINGVALL

Ordförande